Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 27. | Torsdag den 4. Juli 1889. | 4. Aarg.

Indhold: Evangeliet for de Rige. — Søvn og Drøm. — Religiøs Strid i Højre. — Fra en Aprilsrejse — Fra Vestjylland. — Bekjendtgørelser.

Evangeliet for de Rige.

Dersom man vilde sig, at Præsterne, fra den Tid, da Kristendommen blev den herskende Religion, altsaa i de sidste 1500 Aar, med Vitterlighed og Vidende har prædiket de Riges Evangelium, saa vilde dette være at gjøre dem storlig Uret. Men ikke desto mindre, er det en afgjort Sag, at det Evangelium, som paa Jesu Kristi og Apostlenes Tid var de fattiges Evangelium, det er nu til Dels blevet de riges. Det ligger i Sagens Natur, at naar Kristendommen bliver *den herskende* Religion, saa bliver den *Herskernes* Religion, og da Herskerne, enten det nu er enkelte Mænd eller enkelte Samfundsklasser, altid er rige og mægtige, saa følger deraf, at den Religion, som de skal støtte, det maa være en saadan, som holder sin Haand over Rigdom og Magt. Men det var netop Rigdommen, som den oprindelige Kristendom bekæmpede; Jesus Kristus stiller Rigdommens Gud, Mammon, i Modsætning til den sande Gud. Naar Kristendommen derfor i Stedet for at bekæmpe den Tilstand, som skaber de store Rigdomme, holder sin Haand over den, saa kan vi deraf slutte, at den er bleven lige det modsatte af, hvad den oprindelig var. Naar Kristendommen bliver herskende Religion, saa bliver den et Vrængebillede af sig selv. Hvis Jesus Kristus og Apostlene nu kom igjen, saa vilde det i visse Retninger være fuldstændig ubegribeligt for dem, at det, som vi nu kalder Kristendom, ogsaa var det. De vilde ganske simpelt kassere Nutidens Kristendom. Og hvis de vilde prøve paa at indføre den gamle Kristendom igjen, saa vilde de møde ganske den samme Modstand, som de mødte dengang, og det vilde være de samme Samfundsklasser, som rejste Modstanden, nemlig alle de, der er rige og store i Verden, understøttet af Præsterne og de Skriftkloge. Og de fleste af dem, som rejste Modstanden nu, vilde gjøre det i samme gode Tro, som de fleste af dens Modstandere dengang; de vilde mene dermed at vise Gud en Dyrkelse.

Naar jeg siger, at det Evangelium, som prædikes nu, er de riges Evangelium, saa er det ikke min Mening, at der nu prædikes noget, som staar i stik Modsætning til det, som prædikedes af Jesus Kristus og Apostlene. Hvis det var Tilfældet, saa vilde det være overmaade let for alle og enhver at opdage Modsigelsen, saa vilde det være umuligt for det, der nu prædikes, at udgive sig for Kristendom, saa vilde Statskirkerne for længe siden have udspillet deres Rolle. Grunden til, at Statskirker og Folkekirker har holdt sig saa længe, og rimeligvis vil holde sig længe endnu, det er netop den, at de hvad Tro og Lære angaar, har beholdt hele Kristendommens Skal. At Kærnen lidt efter lidt er tørret hen, er der meget faa, der har lagt Mærke til. At Kærnen i en Nød er tørret hen, det faar man først at vide, naar man knækker den. Men Statskirker og Folkekirker er Nødder, der er meget haarde at knække, netop fordi de for de allerfleste er ensbetydende med Kristendommen, og naar det kommer til Stykket, saa vil de fleste dog ikke undvære den.

Jeg siger, at Stats- og Folkekirker har beholdt Skallen af den kristne Tro og de kristelige Lærdomme. Dette skal jeg nu gaa over til videre at begrunde.

De har beholdt Skallen af den kristne Tro. Troen paa Gud som Skaber og Fader, Troen paa Jesus Kristus som Frelser, Troen paa Aanden, som den usynlige Kraft, der opholder den kristne Menighed. Endvidere Troen paa Opstandelsen, paa en Tilværelse

hinsides, hvor alt det, som her er begyndt, skal fuldendes. Denne oprindelige gamle kristne Tro er nu i Tidernes Løb blevet videre udformet. Man har uddannet en kristelig Lære paa Grundlag af dette, efter de mere eller mindre dunkle Antydninger, som findes i det nye Testamente. Noget af dette kan være rigtigt nok, men meget af det er tvivlsomt og adskilligt er ganske forkert. Dette skal jeg imidlertid ikke komme videre ind paa.

Hele dette kristelige Tros- og Læresystem har nu de rige og mægtige ikke havt noget imod. Tværtimod anser de det for gavnligt, at Folk beskjæftiger deres Tanker med disse overjordiske Ting. Thi jo mere Folk beskjæftiger sig med de himmelske Ting, desto mere drages deres Tanker bort fra de jordiske Anliggender. Magthaverne har med fuldstændig Rigtighed regnet ud, at naar det kunde lykkes Præsterne at faa Folk til at tænke dygtig meget over de himmelske Spørgsmaal, saa vilde man lade dem selv raade for de jordiske. Derfor har de altid været Venner af Religionen, som de kalder det, fordi den ledte Folks Tanker andet Steds hen. For deres eget Vedkommende gav de i Reglen Religionen en god Dag, men de holdt paa den som en hensigtsmæssig Indretning for Smaafolk. De er Religionens Støtter, men selv støtter de sig i Reglen til mere jordiske Ting.

Det, som man kan kalde den overjordiske Side af Kristendommen, er altid bleven stærkt fremhævet i Stats- og Folkekirkerne. De allerfleste Prædikener og de Lærebøger, som der undervises efter, beskjæftiger sig næsten udelukkende med disse Spørgsmaal. De, som er vante til at gaa i Kirke eller at læse Prædikener, vil vide, at alle disse Prædikener er kun en idelig og idelig Gjentagelse af de samme Tanker, de samme Lærdomme, saa det er ganske naturligt, at mange siger, det er kjedeligt, for de kjender det altsammen i Forvejen. Jeg skal nu ikke komme ind paa, at meget af det, der saadan prædikes og gives ud for kristelige Lærdomme, enten er meget tvivlsomt eller er aabenbart forkert. Selv om vedkommende Præster har en Tvivl om Rigtigheden af adsilligt af det, som de fremføre, saa slaar de det dog gjærne fast som noget, der ikke kan være Tvivl om, for ikke at forstyrre Folk i deres Tro paa de en Gang fastslaaede Lærdomme.

Men der er en anden Side af Kristendommen end den, som man kan kalde den overjordiske. Den har ogsaa en mere jordisk Side, som angaar Forholdet mellem Menneskene indbyrdes her paa Jorden. Denne mere praktiske Side beskjæftigede Jesus Kristus og Apostlene sig grumme meget med, især Jesus Kristus selv. Den, som læser hans Taler, især i de tre første Evangelier, vil ikke kunne undgaa at lægge Mærke til, at dette Forhold mellem Menneskene indbyrdes var et Hovedpunkt i hans Lære. Og om dette Forhold udtalte han sig nu paa en saadan Maade, saa han blev de fattiges Præst, han kom til at prædike Evangeliet for de fattige, og derved stødte han de rige og mægtige fra sig.

Og her kommer vi nu til en Pynt, der har været vanskelig at klare for Stats- og Folkekirkernes Præster. Thi paa den ene Side er det saa vitterligt, at det var de fattiges Evangelium, han prædikede, saa det kan man ikke komme bort fra. Men paa den anden Side gjælder det dog at prædike dette Evangelium saadan, at det ikke alene ikke giver Anstød hos de rige, men saadan, at de kan finde sig i det og helst være glade ved det. Man maa sige, at hidtil er det nogenlunde lykkedes. Men der er adskillige Tegn, der tyder paa, at det i Fremtiden vil mislykkes. Opgaven for Stats- og Folkekirkernes Præster er altsaa den, at prædike Evangeliet for de fattige, men at prædike det paa en saadan Maade, saa de rige vilde høre det. Saa maatte de fattige naturligvis ogsaa gjærne høre det, hvis de vilde. — Det er ret interessant og lærerigt at se, hvorledes man har løst og løser denne vanskelige Opgave.

Man bruger alle de Ord, som Jesus brugte om Forholdet mellem Menneskene indbyrdes. Man prædiker over dette, at man skal elske sin Næste som sig selv, og man forklarer, at Næsten det er alle Mennesker. Man prædiker over, at man skal ikke handle anderledes mod andre end man ønsker, at andre skal handle mod os. Man prædiker om, at naar man søger Guds Rige og hans Retfærdighed, saa behøver ingen at være bekymret for Mad og Drikke og Klæder. Man siger til Folk, at naar de i Fadervor beder om at Guds Rige maa komme, saa kommer det. Og man forklarer, at Guds Rige, som skal komme til os, det er Retfærdighed, Fred og Glæde. Man lærer Folk, at naar de bede om, at Guds Vilje maa ske her paa Jorden ligesom i Himlen, saa sker den, saa bliver altsaa Guds Vilje den raadende her paa Jorden. Man er ikke en Gang bange for at prædike mod Rigdommen. Man viser, hvor store Farer, der er ved Rigdommen, man gjentager Jesu Ord, at det er vanskeligt for en rig at komme i Himmeriges Rige. — Kort sagt! man prædiker Evangeliet for de fattige tilsyneladende ganske paa samme Maade, som Jesus Kristus selv prædikede det.

Men hvordan kan det være, at medens de fattige lyttede til det Evangelium, som han prædikede, medens de rige ikke kunde udstaa det, — saa er det nu ganske omvendt.

Sagen er den, at for Jesus Kristus var det Alvor med at prædike dette Evangelium, men for Stats- og Folkekirkernes Præster er det ikke Alvor. Jesus Kristus, han vilde virkelig indrette Samfundet paa en saadan Maade, at alt det, han prædikede om, kunde blive til Virkelighed, han var overbevist om, at naar Folkene blev kristnede, saa vilde det blive til Virkelighed, saa vilde Guds Rige komme her til Jorden. — Men det falder slet ikke Præsterne ind, at alt dette skal blive til Virkelighed. Og det er deres Undskyldning, at det slet ikke falder dem ind. Naar de staar og prædiker om alt dette, saa er den Tanke, at alt dette skulde og kunde blive virkeligt, — den er saa langt borte fra dem, som Himlen er fra Jorden, de tror slet ikke, at det kan blive virkeligt. De

har ikke den fjærneste Tro til, at Jesu Kristi Rige kan komme her til Jorden. De gjør paa en vis Maade deres Flid for at dette Rige ikke skal komme.

Thi skal dette Rige komme, saa maa der vendes op og ned paa meget af det, som nu bestaar. Skal der blive Fred paa Jorden, saa maa der prædikes, at al Krig er ugudelig og ukristelig. Saa maa der prædikes, at alle Folkeslag er Brødre, at Nationalitetsforskjellen ikke har nogen Betydning for Gud, at al Krig er Brodermord. Men det prædiker Præsterne ikke. Og skal der blive Retfærdighed paa Jorden, saa maa de tage fat paa hele den Maade, hvorpaa det bestaaende Samfund er ordnet, den Uretfærdighed, som møder os næsten i alle Forhold, særlig i Fordelingen af Livets timelige Goder. Men det gjør Præsterne i Kristenheden heller ikke. Thi Talen er ikke om Præsterne paa et enkelt Sted i et enkelt Land, men om Præsterne i hele Kristenheden. Og skal der blive Glæde paa Jorden. saa maa de prædike om, at man skal stoppe alle de Kilder, hvorfra Sorgen strømmer ud, alle de, som kan stoppes af Mennesker, al den timelige Jammer, Nød og Elendighed, der er i Verden. Men det gjør Kristenhedens Præster heller ikke. De har kun en eneste lille Prop, hvormed de vil tilstoppe den Sluse, hvorfra Sorgens Vande strømmer ud, og det er den private Godgjørenhed, den kirkelige Fattigpleje.

Se, alt dette véd de rige og mægtige Besked om, og derfor lader de ganske roligt Præsterne prædike løs. De lader dem ganske roligt prædike mod Rigdommen — inde i Kirkerne. Thi de véd, at ude i det virkelige Liv, der staar de paa de riges Side i alt det, som det egentlig gjælder om. De er ivrige Forsvarere af det Samfund, som gjør nogle hovedrige, de fleste bundfattige. De lader ganske roligt Præsterne prædike om Retfærdighed, thi de véd, at naar det i det virkelige Liv kommer an paa at bekæmpe en retfærdigere Fordeling af Livets Goder, saa staar Præsterne med dem. De lader ganske roligt Præsterne prædike om Fred, thi de véd, at naar Talen er om at ruste til Krig, hvor det saa er i Verden, saa er Præsterne blandt de ivrigste Talsmænd for Fæstninger og Kanoner. Kort sagt! de lader ganske roligt Præsterne prædike om hver eneste af Jesu Kristi Lærdomme om Forholdet mellem Menneskene indbyrdes, thi de véd, at naar Talen er om at omdanne Samfundet nogenlunde efter disse Lærdomme, saa fornægter de hver eneste af dem og holder paa det, der er. Sagen er den, at den officielle Kristendom kjender egentlig kun én Frelser, og det er „det Bestaaende", den bestaaende Øvrighed, den bestaaende Samfundsorden, den bestaaende Ejendomsfordeling, den bestaaende Fortolkning af Skriften, de bestaaende Meninger osv. Alt, hvad der har Magt, alt, hvad der staar fast, det er de Guder, som den officielle Kristendom særlig dyrker. Og som Grund til, at man maa holde paa alt dette, anfører man saa, „at Gud er ikke Forvirringens Gud, men Ordenens Gud." Man gaar nemlig ud fra, at alt det, som bestaar, det er „Orden", men alt det, som er imod det bestaaende, det er „Forvirring". Men Jesus Kristus, han havde en anden Mening om den Ting. Han bragte den utroligste Forvirring i alt det bestaaende. Han var som en Stormvind, der foer hen over Landet og bragte alt det bestaaende til at vakle. Den bestaaende Øvrighed, den bestaaende Kirke, den bestaaende Skriftklogskab, de bestaaende Tanker og Meninger, — han greb i det altsammen med sin stærke Haand, og det rystede under hans Tag. Og hvorfor gjorde han det? Fordi han saa, at det bestaaende det var Forvirring, og han vilde bringe Orden i denne Forvirring. Og saadan var det med Kristendommen i de første 300 Aar. Den bragte Forvirring alle Vegne, hvor den kom, fordi den vilde bringe en virkelig Orden. Og det bestaaende samlede sig til Kamp mod denne Forvirringens Religion, og Martyrernes Blod flød. Men det nyttede ikke. Forvirringen blev stedse større, og den nye Orden banede sig sejrrigt Vej gjennem Kampen. Saa besluttede det bestaaende at bruge en anden Fremgangsmaade. Det tog Kristendommen i sin Favn. Og saa sov Samson ind i Dalilas Skjød, og han blev bastet og bundet, og Filisterne satte ham til at trække Kværnen.

Og saadan er det endnu. Kristendommen trækker Filisternes Kværn, og maler Guld til de rige, Sult til de fattige. Den er bleven den herskende Religion, det vil sige, den er bleven Herskernes Religion. Og Herskerne, det er de rige. Og derfor bygger de Kirker, og derfor holder de paa Religionen. Og inde i Kirkerne, der prædikes Evangeliet for de fattige. Der prædikes meget rigtigt, man bruger alle de rigtige Ord. Men der er ikke ret mange fattige, der hører paa det, det er mest rige og velhavende Folk. Og de glæder sig over Kristendommen, for det er Kjærlighedens Religion. Og de svømmer hen i Taarer, naar Præsten taler om den ukjærlige Verden, om al Jordens Nød og Elendighed. Men dersom han vilde tale om, at nu maatte der gjøres en Ende paa al denne Forvirring, nu maatte man ude i Livet tage Kampen op mod hele den bestaaende Tilstand, saadan som Jesus Kristus gjorde, nu maatte man se at danne et helt nyt Samfund, hvor Rigdom og Fattigdom var begrænset indenfor rimelige Former, — saa vilde de gaa forargede hjem. Og de vilde ikke mere komme igjen. Tilhørerkredsen vilde blive en anden, den vilde komme til at ligne den Tilhørerkreds, som samlede sig om Jesus Kristus.

Men der er ingen Fare. En Statskirkes Kristendom vil aldrig give Forargelse opadtil, — den vil indskrænke sig til at forarge de smaa. — Og derfor gaa de fine Tilhørere roligt hjem fra de fine Kirker, efter at de har lagt en 25 Øre i Fattigblokken for at afhjælpe Nøden og Elendigheden i Verden. De er ikke bleven forstyrrede i hele deres tilvante Tankegang, de er tværtimod bleven bestyrkede i den. Thi Præsten prædikede jo ogsaa om, at der skulde være Rigdom og Fattigdom i Verden, det var Guds Orden. Og Gud er ikke Forvirringens Gud, men Ordenens Gud. Og de var glade ved at Gud havde ordnet det saadan for dem, at de var komne paa den rigtige

Side. — Rigtignok havde Præsten sagt, at det var vanskeligt for en rig at komme ind i Guds Rige. Men umuligt var det dog ikke. Og skulde de rige, som havde holdt paa Øvrighed og Orden og Religion, ikke komme der, hvem kom der saa?

Søvn og Drøm.

II.

Hvad er nu Grunden til, at vi drømmer; hvilke Aarsager fremkalder Drømmen?

Drømmen kan have dels en ydre, legemlig Aarsag, dels en indre, sjælelig. Drømmen kan fremkaldes ved at noget falder ned paa os, som vi hørte før om Franskmanden, der blev ramt paa Halsen af et lille Stykke Træ. Eller der ruller en Vogn forbi ude paa Gaden. Saa kan man komme til at drømme, at det er et frygteligt Tordenvejr. Eller en Flue summer forbi vort Øre. Saa kan man drømme, at man er i stort Selskab, hvor Folk snakker i Munden paa hinanden. Alle disse Lyd afbryder Søvnen hos nogle af Nerverne, og de sender saa ligesom Bud til Hjernen om, at der er noget paa Færde. Men denne vaagner ikke saa vidt, saa den kan klare sig, hvad det er, og saa begynder Fantasien sin Leg. — Det er det ejendommelige ved Drømmene, at de *overdriver* alting i den utroligste Grad. Det er ligesom med et Rygte, der opstaar et eller andet Sted, og saa paa sin videre Gang bliver lavet om, saa det bliver tilsidst til den frygteligste Historie. — En Mand havde f. Eks. før han gik i Seng, lagt en Dunk med varmt Vand nede ved Fødderne. Saa kom han i Søvne til at træde paa Dunken, og drømte naturligvis straks, at han spadserede paa et ildsprudende Bjærg og var nær ved at blive brændt op. — En Kone i Brunsvig drømte, at hun var inde i en Butik for at kjøbe et Sjal. En anden Dame vilde have det samme Sjal, de kommer op at trættes, og det ender med, at den fremmede Dame drager en Dolk og støder den i sit Bryst, saa Blodet sprøjtede ud paa Konen. Forfærdet vaagner hun op. Saa staar Pigen foran hende med en Kop Kaffe. Hun var kommen til at spilde nogle Draaber af den varme Kaffe ned paa den sovende.

Men undertiden er der tilsyneladende slet ingen ydre Aarsag, der fremkalder Drømmen. Den kommer ligesom inde fra os selv. Men hvorledes opstaa de saa, og hvorfor bliver de netop saadanne og ikke anderledes? Nogle mener, at man særlig er tilbøjelig til at drømme om det, som man i vaagen Tilstand har beskjæftiget sig med, og at Drømmen altsaa kun er en Fortsættelse af vort vaagne Sjæleliv. Men dette er ikke Tilfældet. Naar man falder i Søvn, glemmer Hjærnen ganske, hvad den før har beskjæftiget sig med. Vi maa derfor antage, at selv de Drømme, som synes at komme fra vort eget Indre, dog har en eller anden ydre Aarsag, som det dog er umuligt at efterspore. Men det er ikke sikkert, at det er en ydre Sandsefornemmelse, der fremkalder disse Drømme. Det kan være noget, der staar i Forbindelse med vort organiske Liv, en Sygelighed ved et eller andet af vore Organer eller lignende. Men hermed er endnu ikke forklaret, hvorfor Drømmene netop antager den Skikkelse, de gjør. Det mærkelige er, at visse Drømme har en Tilbøjelighed til idelig at vende tilbage hos visse Mennesker. Dette maa formodentlig forklares derved, at den Følelse i vort Sjæleliv, der danner Udgangspunktet for Drømmen, en Gang har været samtidig med et vist legemligt Befindende. Naar nu denne bestemte legemlige Tilstand kommer igjen, medens vi sover, saa fremkaldes den Sjælstilstand hos os, som en Gang var samtidig med denne bestemte legemlige Tilstand, og derved fremkommer Drømmen.

Skjøndt Drømmenes Indhold er mangfoldigt, følger det dog af sig selv, at de til en vis Grad ere begrænsede af Vedkommendes Personlighed. Individets Dannelse, hele den ejendommelige Del af Verden, indenfor hvilken hans Udvikling foregaar, er bestemmende for hans Drømmeliv. Barnet drømmer som et Barn, og jo mere Livserfarenhed og jo mere omfattende et Menneskes Livsanskuelse er, desto større Stof har Drømmen at tumle med. Og under Drømmen ere alle Sanser virksomme, det vil sige de indre Sanser. Vi *se* tydeligt alt, hvad der foregaar i Drømmen, vi *høre* alle de Lyd, som Begivenhederne i Drømmene giver Anledning til. Vi *røre* ved de forskjellige Gjenstande, som forekommer i Drømmene, og *føle*, om de er kolde eller varme, haarde eller bløde. Smagen eller Lugten synes at spille den mindste Rolle under Drømmene. Man kan nok have en Fornemmelse af Smag, naar man drømmer, at man spiser, men den svarer i Reglen ikke til den Mad, man spiser. Derimod kan Folk, der drømmer om Ildebrand, undertiden lugte Brandlugten.

De fleste Drømme er ganske betydningsløse. Men undertiden kan de ligesom bringe et Budskab fra vort oversandselige Liv. Snart er det Samvittigheden, der skaffer sig Ørenlyd igjennem en Drøm, medens den i Livets Larm har vanskeligt ved at blive hørt, snart udtaler sig i Drømmen ligesom en Anelse om Menneskets Sammenhæng med en højere Tilværelse, snart synes de at bebude forestaaende Begivenheder, eller at bringe Bud om noget, der sker paa fjærne Steder. — Melanchton fortæller følgende: „Da jeg en Gang befandt mig i et Selskab med Dr. Jonas, fik jeg et Brev med Meddelelse om hans ældste Datters Død. Jeg vilde ikke ligefrem bringe ham Dødsbudskabet, og spurgte ham derfor, hvad han havde drømt om Natten. Jonas svarede: Jeg drømte, at jeg kom hjem, og de kom allesammen og ønskede mig velkommen, undtagen min ældste Datter, som intet Steds var at finde. Saa sagde jeg til mig selv: „Drømmen er sand. Din Datter faar Du aldrig mere at se i dette Liv. Hun er død.“

En tysk Dame, gift med en Officer, der var med i den sidste Krig mod Frankrig, vaagnede pludselig en Nat med et Skrig. Hun fortalte sin Kammerjomfru, at hun havde set sin Mand dø ved en Kilde, der var

omgivet af nogle Træer. En anden Officer i blaa Uniform havde gjort sig Umage for at standse Blodet, som strømmede ud af et stort Saar i Siden. Hun søgte at berolige sig med, at det var jo kun en Drøm, og sov atter ind. Men efter kort Tids Forløb fik hun samme Drøm. Kort efter fik hun Hjærnebetændelse. Da hun var kommet sig igjen, tegnede hun efter Hukommelsen det Sted, hvor hun havde set sin Mand dø, og Officeren, der havde staaet ved hans Side. Man havde imidlertid med Flid skjult for hende, at Manden virkelig var død. Men 4 Maaneder efter faar hun i Kirken Øje paa en Person, ved Synet af hvem hun udstøder et højt Skrig og falder i Besvimelse. Det var den samme Officer, hun havde set i Drømme. Den Tegning, hun havde gjort af Stedet, hvor Manden var falden, blev forevist ham, og han gjenkjendte nøje alt: Træerne, Kilden og den Døendes Stilling. Han havde i sit sidste Øjeblik udtalt sin Hustrus Navn, og Drømmen havde saaledes i dette Tilfælde nærmest været foranlediget ved den hemmelighedsfulde Forbindelse mellem Sjælene. Denne uudgrundelige Forbindelse viser sig ogsaa undertiden derved, at Personer, der ere langt adskilte fra hinanden, kunne have samme Drøm.

At mange, og maaske de fleste af disse mærkelige Fremtoninger i det sjælelige Liv kan forklares ad naturlig Vej, benægte vi ikke. Og at mangen Drøm, der bliver anset for profetisk, i Virkeligheden kun er et Udslag af en hemmelig Frygt eller et Haab, som man længe har gaaet med, er rimeligt. Men der bliver dog altid noget tilbage, som Forskeren ikke kan gjennemtrænge. Han kan kun bøje sig for det i barnlig Tro paa, at der er en højere Styrelse, der her lader høre fra sig.

Digteren siger, at Livet er en Drøm; og det er sandt. Thi ligesom vi i Drømmen er overbeviste om Virkeligheden af Fantasiens Gøglebilleder, saadan tror ogsaa mange, at denne Verden er den eneste virkelige. Men naar et Menneske dør, saa er det kun et Organ af Slægtens store Legeme, der slumrer ind. Og naar alle Organerne ere indslumrede, naar Natten er forgangen og Opstandelsens Sol skinner over Gravene, da vaagner Slægten, styrket efter Søvnen, til den nye Dags Arbejde, i større Kraft og større Salighed.

Religiøs Strid i Højre.

At der indenfor Højre er forskjellige Meninger om forskjellige Ting, har længe ikke været nogen Hemmelighed for dem, der kunde iagttage Forholdene paa lidt nært Hold. Uenigheden gjælder baade Sager og Personer. Der er de Højremænd, der sætte økonomiske Reformer over selve den hellige Forsvarssag. Og hvad Personerne angaar, saa er Hr. Scavenius stadig et Stridens Æble mellem forskellige Grupper. — Men til alt dette er der nu i den sidste Tid ogsaa kommen en religiøs Strid.

Det har selvfølgelig aldrig været nogen Hemmelighed hverken for Højre- eller Venstremænd, at de fleste Højremænd stod i et mere eller mindre tvivlsomt Forhold til den kirkelige Rettroenhed. Højres Hovedstyrke bestaar af Godsejere og Embedsmænd. Hvad Godsejerne angaar har de aldrig havt synderlig Ry for Fromhed. Der findes ganske sikkert paa vore Herregaarde ikke faa virkelig fromme og gudfrygtige Damer, hvis Gudsfrygt ikke alene bestaar i Ord, men som vise den i Gjening. Men hvad de adelige Herrer angaar, saa synes de at gaa ud fra, at deres Fruers Gudsfrygt godt kan gjælde for dem med, og skjænke derfor ikke den Ting nogen synderlig Opmærksomhed. Blandt Embedsmændene er de fleste sikkert Tvivlere og det vækker altid en vis Opsigt, naar en Embedsmand er kristelig opvakt. Deraf kan man skjønne, at det hører til Sjældenhederne. Og som det gaar Embedsmændene gaar det den højere Borgerstand i Kjøbenhavn og Kjøbstæderne. Deres Kristendom er af en noget tvivlsom Beskaffenhed.

Desto mere forbavsende er det, at dette Parti har kunnet fremstille sig selv som det særlig religiøse, kristelige Parti. Thi det har vi jo ved enhver Lejlighed maatte høre, ikke mindst af Præsterne, at Højre holdt paa Kristendommen og alle andre gode Magter; Venstre vilde derimod alt dette tillivs. Selvfølgelig har Præsterne godt vidst hvordan det egentlig hang sammen; at blandt Bønderne var de fleste troende, blandt Herremænd og Embedsmænd de fleste Fritænkere. Men de bliver alligevel ved at synge den gamle Vise om Højre som Religionens Forsvarere. Sagen er formodentlig den, at Præsterne har tænkt at Bønderne dem var de altid sikre paa at beholde; de vilde ikke angribe Kristendommen, og derfor vilde de heller ikke angribe dem, thi, — mener Præsterne med Rette, — for Bønderne er Præster og Kristendom i Reglen et og det samme. Derimod gaa de med en stadig Frygt for at Tvivlen og Fritænkeriet skal bryde aabenbart løs i de højere Klasser, og det gjaldt derfor om at forhindre dette. Men den mest praktiske Maade at forhindre dette paa, var at gjøre Højres Sag til et med Religionen. Thi Præsterne slutter meget rigtigt som saa, at naar de faar Religionen gjort til en Højresag, saa skulde Højremændene nok lade være at angribe den, selv om de var Fritænkere paa en Hals. Paa den Maade slog Præsterne to Fluer med et Smæk. Bønderne var bundet til dem ved religiøse Baand, og Højremændene bandt de til Religionen ved politiske Baand. Under disse gunstige Omstændigheder er ethvert Angreb paa den officielle Kristendom forsvundet, og den kirkelige Reaktion, — særlig i Form af den indre Mission — truer med at oversvømme Landet. Den møder ingen Modstand. Venstre angriber den ikke, dels af religiøse Grunde, dels af Frygt for at blive beskyldt for Fritænkeri, og Højre angriber den ikke af politiske Grunde, fordi dette Parti ser at den kirkelige Reaktion støtter den politiske.

Det er imidlertid klart nok, at det er forbundet med store Vanskeligheder at holde dette Hykleri

gaaende uden at der gaar Hul paa det. En Faarepels kan være en meget god Ting, men skal man spadsere i den til daglig Aar ud og Aar ind, saa gaar der let et lille Hul et eller andet Sted. Og det er det der nu er sket. Der er gaaet Hul paa Højres kristelige Faarepels, og det er Højremænd selv der har revet Hullet.

Aarsagen til Striden ligger paa en Maade 300 Aar tilbage i Tiden. Der levede nemlig dengang en italiensk Videnskabsmand, Giordano Bruno, der nærede kjætterske Anskuelser. Naturligvis blev han efter Tidens Skik og Brug, brændt. Men Tiderne skifte, og paa den Plads hvor Baalet blussede har de frisindede Italienere nu rejst ham et Mindesmærke, som nylig er bleven indviet under storartet Deltagelse og stormende Jubel, men under det katholske Præsteskabs Forbitrelse. — I Anledning af Festen stod der i Højrebladet *Dagens Nyheder* et Brev fra Rom, der paa en frisindet Maade tolkede Glæden over de forandrede Tider; men herover blev *Avisen* yderst forbitret, og beskyldte sin Kollega for Fritænkeri. Det ene Ord tog det andet, forskjellige Indsendere optraadte i begge Blade, blandt andet en Hr. Reventlow i *Dagens Nyheder*, der dristede sig til at erklære sig for Fritænker og udtalte, at Højresagen og Kirken ikke havde noget med hinanden at skaffe. *Avisen* paastod selvfølgelig det modsatte og begge Blade overgaa hinanden i at give Grovheder af sig.

Hvorlænge denne Strid skal fortsættes og hvad der vil komme ud af den, er endnu, da dette skrives, ikke til at sige. *Dagens Nyheder* har erklæret, at det ikke mere kan være bekjendt at indlade sig med et Blad som *Avisen*, og man vil deraf kunne skjønne, at man er naaet en temmelig høj Varmegrad.

Naar man husker paa, at *Dagens Nyheder* særlig repræsenterer Godsejerne og *Avisen* Hr. Matzen og Hr. Bahnson og muligvis Embedsmændene i Landsthinget, saa har vi atter her et Udslag af Forbitrelsen mellem de to Højregrupper, og et Vidnesbyrd om, at Godsejerne repræsenterer den *forholdsvis* mest frisindede Side af Højre. De kan dog føle en vis Modbydelighed ved det Hykleri, der drives med Kristendommen, og har Mod til at gjøre Indsigelse derimod. — Embedsmændene derimod, der er vant til at krumme Ryggen for dem der har Magten, vil komme noget i Forlegenhed. Skal de krumme Ryggen for Godsejerne eller skal de krumme Ryggen for Hr. Matzen og Kirken? Formodentlig vil de indtage en afventende Holdning for at se hvem der er den stærkeste.

Men forøvrigt er det vel ikke usandsynligt at hele Striden vil blive dysset ned, og at Højrepartiet atter naar nogen Tid er gaaet, vil fremtræde i sin gamle kirkelige og kristelige Glans. *Avisen* vil sikkert gaa af med Sejren. Den har Hykleriet paa sin Side. Og Hykleriet er, — næst Pengene, — Tidens stærkeste Magt.

Fra en Aprilsrejse.

I. Om Dyrkning af Ris.

Bjørnstjerne Bjørnson har valgt April til sin Yndlingsmaaned, ud af dem alle tolv. Naa ja, de store Aander slaar jo saa store Svinker ud fra den slagne Landevej, saa at vi Smaafolk slet ikke kan følge dem. Vi almindelige Mennesker er nærved at sige at April er den værste Maaned i hele Aaret, her i vore Lande. Men jeg er nu heller ikke saa tosset som jeg gjør mig: Bjørnsons Aprilsvise er ypperlig, da han bruger April, hvor Vaaren kjæmper sig igjennem, som et Billede paa Livets Kamp og Sejr. Jeg vilde bare ønske at der var en let Melodi paa den lille Vise, saa den kunde rigtig komme ud iblandt Folk, der trænger til at mindes om at

„Fred er ej det bedste,
men at man noget vil".

Men den rigtige April med sine skarpe Storme, sine Byger og sit skuffende Solskin, den er jeg vis paa, at de store Aander, selv Bjørnson, hader lige saa meget som vi smaa.

Dette Aprilshad er undertiden saa stærkt hos mig, at det driver mig ud af Landet, til saadanne Egne, hvor April ligner vor St. Hansdagstid. Og saadan gik det nu for nogle Uger siden. Den 5. April rejste jeg til Stationen i fuldstændig Vinterdragt, i Berlin var det ikke et Haar bedre end her, men da jeg havde rejst en halv Dag syd paa, begyndte det at grønnes. Saa kom der en kold en igjen, det var Turen igjennem Alperne over Brennerpasset, 4126 Fod i Vejret. Men da vi naaede den italienske Grændsestad Ala om Aftenen, da var det Sommer og jeg sendte straks mit Vintertøj til Hamburg. Næste Morgen plukkede jeg mig en Blomsterkost i Hotellets Have, kjørte bort i et glimrende Solskin, og lige til dette Øjeblik har jeg siden den Tid levet i en uafbrudt Sommerherlighed. Jeg blev ikke Aprilsnar, men har narret selve April.

Nu turede jeg hele Italien rundt paa en Tid, der var altfor kort, for mine Rejsefæller, som aldrig havde været der før, vilde se al Ting. „Det er ikke godt at Mennesket er ene", især paa Rejser, men det har ogsaa sine Ubehageligheder at have Selskab som man skal være Vejviser for, uden at kunne følge sin egen Tilbøjelighed. Vi saa imidlertid en hel Del som nok kunde være værd at fortælle, om man kunde træffe taalmodige Læsere, men da de er slemme at faa fat i, vil jeg bare fortælle noget som jeg lagde Mærke til, da jeg rejste fra Torino til Milano. Omtrent midtvejs saa jeg hele det flade Land foran mig oversvømmet med Vand.

„Hvad er det?" spurgte jeg Italienerne, som sad i Kupeen.

„Det er Vand, min Herre".

„Tak! saa meget kunde jeg se, men er det en Sø?"

„Nej, her er ingen Sø".

„Er det en Flod som er gaaet over sine Bredder?“

„Nej, det er Rismarker“.

Vi kjørte nu midt ind i Vandet. Paa begge Sider af Banelininien, tæt op til og saa langt vi kunde se stod der en halv Alen Vand over Agrene, som ved smaa Jorddiger var delte i Firkanter paa et Par Skjæpper Lands Størrelse. Jordbunden var saa temmelig fri for Græs, den havde vist været pløjet eller hakket. Arbejdsfolk af begge Kjøn, mange Steder barfodede, stod nede i Vandet og hakkede de enkelte Græstuer op som der var hist og her.

Jeg gjorde mig kjendt med en Italiener, som var god at forstaa, og han fortalte mig da om Risdyrkningen og da det interesserede mig meget, tænker jeg ogsaa der er andre, som har Lyst til at vide det. For naar man betænker, at Ris er en af de allervigtigste Næringsplanter i Verden, saa skulde man dog vide lidt Besked om den.

Halvdelen af alle de Mennesker, som lever paa Jorden, faar næsten udelukkende deres Føde af denne Plante.

Her i Danmark kunde vi jo nok undvære Ris, det er først i Løbet af en 30 Aar, at Brugen af den er bleven almindelig, men den største Del af Asiens Millioner Mennesker, vilde uden denne Kornsort dø af Hunger. For det er en Kornsort. Den er af Græssenes Familie og har en busket Rusme ligesom Havren, men hvert af Kornene har en lang spids Avn eller Stak. Et Stykke Ris som har skridt igjennem, har en paafaldende Lighed med en Bygager. Det er allerede mange Aar siden, at jeg en September Maaned, saa et Stykke Ris i Norditalien. Jeg synes det lignede aldeles en Bygager, der af Frodighed var gaaet omkuld, for Risen laa som om den var tromlet. Og da jeg kjørte paa en almindelig Vogn kunde jeg faa Tid til at se det. Da jeg alligevel tvivlede paa at de dyrkede saa meget Byg i Italien, sprang jeg af Vognen og fik nu at vide at det var Ris. Det var ikke saa underlig, at den laa hen ad Jorden, for den groede i det bare bløde Dynd. Straaet havde en Længde af $1^1/_2$ Alen. Men hvorledes den blev dyrket fik jeg ikke at vide den Gang, da jeg ikke kunde et eneste italiensk Ord.

Fra Sommeren af og langt over Nyaar er de italienske Floder fattige paa Vand, mange af dem er kun en udtørret Stenvej med en lille Rendesten midt igjennem. Men naar Sneen begynder at smelte paa Bjærgene, da fyldes det tørre Flodleje med Vand og alle Vegne i Lombardiet, særlig i Podalen, leder de saa Vandet ind over Agrene, der maa være rensede i Forvejen. Vandet staar nu et Par Maaneder over Jorden og i den Tid har Bønderne kun at sørge for, at det bliver ligelig fordelt i de forskjellige Afdelinger af Marken. De kan lukke det fra den ene til den anden — og saa at hade paa de Græsblokke, som maatte vise sig. Først i Maj saar de Risen, Saamanden maa naturligvis gaa og vade i Vandet. Men hvordan faar de dækket den til, harvet og tromlet den? Ja, Risen maa hjælpe sig foruden. Men lige før den saas bliver Jorden gjennemtrampet og Vandet derved opmudret saa det danner en tynd Vælling Undertiden leder man Trækstude frem og tilbage gjennem det oversvømmede Stykke Jord, men de flade Fødder af et Menneske er nok saa godt skikkede til at gaa i den opblødte Jord. Heste var maaske de allerbedste, men de italienske Bønder holder næsten aldrig Heste. Det er vel kun her i Danmark, at Bønderne lader sig æde op af deres mange Heste. — Saa snart Vandet er opmudret skynder Saamanden sig at komme med sin Sæk. Naar Vandet saa faar Lov til at staa stille igjen, bliver det atter klart, i det, at Jorddelene synker til Bunds. De har da lagt sig som et tyndt Lag over Riskornene, og de bliver ikke tildækket paa anden Maade. Vandet fordamper snart i den brændende Sol. Risen kommer saa op og dækker Jorden; dog hvis denne i Sommerens Løb bliver for tør, maa der atter lukkes Vand ind i Rismarken. Risen er overordentlig frugtbar, men den kan kun dyrkes paa Marker som er aldeles flade og vandrette, og paa Steder hvor de kan faa Vand i Overflødighed. Italien har mange andre flade og frugtbare Sletter, men da de ikke har den Vandrigdom som Norditalien, kan Risen ikke dyrkes der. En Afart, Bjærgris, kan nok gro alle Vegne i Italien, hvor de almindelige Kornsorter kan vokse, men den giver kun faa Fold og bruges ikke meget. Mange Steder i Syditalien har de hverken Kilder, Brønde, Søer eller Floder, de er da henviste til det Vand, som regner ned og som de maa omhyggelig opsamle i store murede Kummer eller Cisterner. Fra disse maa de saa ved et Hjulværk, der trækkes af Okser, drive Vandet, i smaa Render, ud paa deres Agre. Men kan de ikke avle Ris, da kan de dyrke mange andre herlige Sydfrugter. Saavidt jeg ved, kan Risdyrkerne ikke have andet paa deres Marker end netop Ris og saa den nødvendige Græsning. Men naar de kan have hele Marker af den Slags Sæd der sælges i enkelte Pund, saa skulde man ogsaa synes, at de maatte kunne nøjes med det. Men alle Bønder i Italien er trykkede af store Skatte til det usalige Militær- og Krigsvæsen.

Anton Nielsen.

Fra Vestjylland.

II.

Plantagen.

Smaafolk paa den jyske Hede holde af Plantagen. Naar de tale om den, er der ligesom en egen haabefuld og længselsfuld Klang i Stemmen. Det er som de vilde sige: Nu er da Gudskelov Vinteren forbi, nu kommer Sommeren med Arbejde og Fortjeneste. Og det trænge de til. Det er ikke rart at ligge i Hi en lang Vinter, naar der intet Fedt er at tære af, eller naar Udgiftsbudgettet er noteret af et sparsommeligt Sogneraad. Arbejde er der om Vinteren saa godt

som intet at faa af. Folk indskrænker sig i de „knappe Tider"; mangt et Arbejde bliver opsat og meget, man før lejede til, bliver udført af Gaardens egne Folk. Der er Arbejdere nok at faa for en billig Penge — men ingen lejer dem. Spørgsmaalet blandt Arbejderne er ikke: Hvor meget tjener du, men: Har du Arbejde.

Heldigvis er der i Plantagen ikke saa lidt at udføre. Der skal graves Grøfter, plantes ud og luges i Planteskolerne. Om Foraaret foregaar Udplantningen. Paa den aabne Hede ligge de, gamle Mænd, Kvinder og Børn, og roder i Jorden. Ikke den mindste Smule Læ for den kolde Østenvind. Tidlig om Morgenen vandre de af Sted — krumbøjede og med slæbende, vaklende Skridt — for i 12 Timer med ialt 2 Timers Hvil at tjene en Krone. At dettte Arbejde kan udføres af Kvinder og Børn er for saa vidt heldigt nok, som de, der ellers sjælden faar Lejlighed til at tjene noget, derved kan bidrage noget til Familiens Underhold. Men den Krone er surt fortjent. Det er tungt for en Kone at være nødt til at forlade sit Hjem og overlade det og de mindre Børn til 8teaars Børns Omsorg — og saa efter at have slidt den hele udslagne Dag, at komme hjem til en uryddelig Bolig og en Flok skrigende, sultne Børn. Godt er det at Arbejderne glemme Detaillerne og ser paa Totaliteten. De ser ikke saa meget paa Besværlighederne som paa den Sum, der tjenes. Der behøves kun lidt for at gjøre Arbejderne til Optimister.

Det er Synd at sige, at Staten lønner rigelig. Det er D'hrr. der har Pløjningen og de større Arbejder i Entreprise, der skumme Fløden. Det højeste en Mand kan tjene med strængt Arbejde er 2 Kr. daglig, og almindelig tjener de kun 1,50 Kr. De faste Arbejdere eller Hegnsynsmændene har dog en større Indtægt. Foruden en ret rummelig og solid Bolig har de Jord til et Par Køer. Deres Løn er i Plantetiden — da de fungerer som en Slags Slavefogeder — 2 Kr. daglig, men den øvrige Del af Aaret. retter den sig efter deres større eller mindre Arbejdsevne.

Heldigt er det imidlertid, at der er ingen Fare for, at Arbejdet skal slippe op. Plantagen (Feldborg) er i de sidste Aar forøget med store Strækninger Hede, flere tusende Tdr. Land, og det vil vare mange Aar, inden disse ere tilplantede. Og sker det, saa er der store Hedestrækninger paa næsten alle Sider af Plantagen, saa Forøgelser af den kan snart ske Ikke langt fra Feldborg Plantage ligger Sjørup Plantage, der drives eller ledes af den samme Skovrider, og hvorfra Beplantniugen af Ahlheden nærmest vil udgaa. Hvem ved! Maaske i Fremtiden vi faar en sammenhængende Skov fra Stenildgaard syd for Viborg til Feldborg. Hele Korup Fladen en Skov forbunden med Sydjyllands Skovanlæg! Jærnbane paa Jærnbane, førende Tømmer til alle Egne i Landet, Moserne kultiverede, frodige Enge langs med Aaerne og de før saa tørre Egne velsignede med rigelig Væde!

Vi opleve det ikke. Men hvad skader det at lade Fantasien løbe lidt løbsk; maaske vore Efterkommere dog kunde faa det at se. Men hverken 50 eller 100 Aar slaar til. Allerede nu er det 70 Aar siden Staten anlagde Feldborg Plantage, og uagtet Træerne har naaet Støvets Aar, er de endnu langt fra at være fuldvoksne, de trives langsomt, formodentlig bliver de desto stærkere. Dog, som det er, er Plantagen en Pryd for Heden, en Indtægtskilde for Egnen og et Værk — der videre udviklet, forhaabentlig vil faa en stor og gavnlig Betydning for Midtjylland.

P. B

Særslev Højskole

ved Jullerup St.

Skolen aabnes for Karle den 3. Novbr. Foruden de almindelige Højskolefag gives der Undervisning i Bygningstegning.

Indmeldelser modtages af Højskolelærer M. Madsen, Særslev, samt af Skolens tilkommende Forstander, Seminarielærer

Hans Kristensen,
p. t. Gjedved pr. Horsens.

Tune Landboskole.

Pigeskolen begynder d. 2 Sept. og varer til November. Ved Siden af den egentlige Højskoleundervisning kan Pigerne faa Lejlighed til at lære praktisk Mælkeri. Indmeldelser modtages af

A. Svendsen, Tune, Taastrup.

Ormslev Fortsættelsesskole ved Slagelse optager Elever i 12—16 Aars Alderen 1. Septbr. og 1. November. 28 Kr. maanedlig. Program tilsendes.

A. C. Jensen-Haarup. Jensine Schiødt.

Marinus Ulsø,

St. Pederstræde 17,

er en **god** og **billig Skræder.**

Billige Bøger.

Knut Hamsun: Fra det moderne Amerikas Aandsliv, 2,50 (3,50).
Frederik Jungersen: Den frie Tanke, Theologien og den levende Gud, 2,00 (3,00).
Anton Nielsen: Om Hans, der kom paa Højskolen, 0,35.
Gotfred Nielsen: Jesu Messianitet og Menneskets Frelse ved Kristus-Troen, 1,00 (1,50).
Emil Christiani: Nutidsspørgsmaal, 1,50 (2,50).
L. S. Sørensen: Sex Prædikener, med Portræt, 0,50 (1,00).
Leth: Johannes Evangeliet, 2,50 (4,00).
Kragballe: En lille Bibelforklaring, 0,75 (1,25).
A. C. Larsen: Fremtidens Religion, 1,00 (1,75).
Do.: Om Ægteskabet, 1,25 (2,00).
Do.: Lystfølelse og Sædelighed, 1,00 (1,75).
Drachmann: Ranker og Roser, 1,50.
Do.: Med den brede Pensel, 3,00.
Do.: Derovre fra Grænsen, 1,25.
Do.: Peter Tordenskjold, 0,75, indb. 1,25.
Forlagsbureauets Haandlexikon, eleg. indb. i 2 Bind som nye, 9,00.

Sendes mod Postopkrævning fra Bog- og Papirhandelen, **Klosterstræde Nr. 12,** Kjøbenhavn, K. **F. Cohens Eftfl.**

I alle Boglader samt hos undertegnede Forhandlere for Skandinavien modtages Subskription paa:

Saamanden,

udgivet af **Kristofer Janson** i Minneapolis. Hver Maaned udkommer et Nr., og Aargangen gaar fra September—August. Pris inkl. Porto fra Amerika 4 Kr. for Aargangen. **Lehmann & Stage,**
Klareboderne 3.

To Piger søger Plads som Lærerinder til 1. Septbr. eller 1. Novbr. ved en Friskole eller i et Hjem. Til 1. Septbr. eller 1. Nvbr. kunne 2 Piger faa fri Undervisning mod at hjælpe til 4 Timer daglig med yngste Klasse.

Sørup Friskole ved Svendborg.
Gundesen.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.**
Trykt hos Rasmussen & Olsen. — Kbhvn.